

*Посвещавам този разказ на нашите
бащи и майки, съумяли да ни възпитат като истински
хора.*

Децата от нашата улица

/от 1936 до 1956 г./

Крикор Асланян

Като дете четох един много вълнуващ роман за деца и юноши. Заглавието беше „Децата от Павловата улица”, а авторът - унгарецът Франц Молнар. Главният герой беше най-малкият от махалата на име Немечек. Той стана мой любим герой и когато в края на романа Немечек беше държан в студената вода, от вражеската банда деца, разболя се от бронхопневмония и почина, аз пролях искрени сълзи. И още тогава, макар и едва 12-13 годишен, си обещах да напиша нещо, нямах представа какво, за нашата махала и децата от махалата. Както се сецате, това са моите приятели в игрите, това са децата с които растях, между тях беше и тази, в която се влюбих за първи път. Естествено тя не разбра нищо. Беше тайна любов. Признах ѝ едва когато и двамата бяхме на по 74 години. Не съм бързал много с признанието.

Това лято, в началото на месец септември 2010 година, поех инициативата да събера моите другарчета от махалата на кафе. Отидох в кафенето „на стълбичките”, запазих маса „за децата от улица Бр. Миладинови”, така гласеше надписът на листа хартия, който поставих на масата. Младата жена от кафенето много се смя, когато видя „децата” - най-младата над седемдесет. Но мога да ви кажа, че ѝ стана приятно, когато видя дядовци и баби да се смеят непринудено, потънали в спомени от детските си години и забравили старчески болести и пенсионерски неволи. Имаше и с бастуни, със зъбни протези и слухови апарати. Но това са подробности, съпътстващи разтежа на децата. Също както морбилито, счупеното стъкло на съседката или опита за обирване на джанката на дядо Тодор.

Глава първа

География на махалата

Границите на нашата махала се очертаваха от четири основни улици. Братя Миладинови до Цар Симеон на юг и Св. св. Кирил и Методий на север. На запад - бул. Христо Ботев.

Къщата на сем. Джапунови

Като второстепенни улици се явяваха ул. Пордим и ул. Иларион Макариополски, в частта им от Бр. Миладинови до бул. Хр. Ботев. Веднага трябва дебело да подчертая важността на тези две малки улички с бетонова настилка за нашите игри и състезания. Ние бяхме родени между 1932 и 1939г., та се деляхме на големи и малки. Ние малките бяхме родените между 1935 и 1939 година. Другите бяха батковци и таки и имаха по-други интереси. Футболът, ашиците и топчетата не ги привличаха много, не играеха на виенска с парцалена топка, нито пък участваха в нашите колоездачни състезания и театрални спектакли.

След като определихме сцената и актьорите, време е да поговорим за декорите, осветлението и музикалния съпровод.

Глава втора

Къщи и обитатели

На нашата улица билдинги, молове и мега комплекси тогава нямаше, няма и сега. Нямаше и къщи като тази на Губиделникови или на Яблански. Махалата беше населена от средна ръка хора, занаятчии, дребни търговци, служители в лесничейство и в БДЖ и въобще скромни хора или по-точно хора със скромни доходи.

Имаше един лекар - д-р Нанов и един зъболекар - д-р Данданов. Не бива да пропусна и присъствието на една ВИП персона - г-н Стефан Даскалов, брат на известния земеделски лидер Райко Даскалов. Ние живеехме на партерния етаж на къщата на бай Стефан. Пет дена преди 9-ти септември 1944 г., той стана Министър на благоустройството, обществените сгради и пътищата в кабинета на Константин Муравиев. След падането на Кабинета и идването на партизаните на власт, той беше арестуван, съден от Народния съд и 45 дни държан под домашен арест в жилището му на ул. Пордим номер 1, първи етаж. През тези 45 дни пред вратата на апартамента му имаше въоръжена охрана.

Втората къща на Джапунови на номер 43

*Къщата на Гребенарови на ул. Цар Симеон 112
Трайчо Костов е зет на Гребенарови.*

На ул. Пордим имаше и висше духовно лице - архимандрит, не помня името му. Беше високообразован човек, красив и с благородна осанка. Живееше в скромна къща на ул. Пордим 9, над моя приятел Ганчо. Когато минаваше край нас, ние зарязвахме за минути мача и тичахме да му целунем ръка. След което продължавахме да ритаме парцалената топка.

На нашата улица живееха заедно българи, евреи, арменци, гърци. Когато се събрахме през 2010 година, никой не можа да си спомни кавги или разправии на етническа основа. Даже никой от нас не спомена въобще за кавги сред възрастните. Ние, децата, бяхме по-темпераментни, понякога се карахме, даже биехме и след половин час всичко беше забравено и пак играехме заедно.

Както знаете, номерацията на улиците в София, започва от Центъра и се увеличава към периферията. Улица Братя Миладинови започва от ул. Позитано, върви на север, пресича Владайската река и стига до Централна гара. Уличната настилка беше от кубчета сиенит, наречени павета, наредени дъгообразно като сегменти, на пясъчна основа. Тротоарите бяха покрити с плочи от пясъчник, пак върху пясъчна основа и обикновено във фугите през пролетта поникваше трева и беше много красиво.

Улиците Пордим и Макариополска бяха с бетонова настилка и ни служеха за игрища. Тук играехме футбол, виенска топка, народна топка и провеждахме състезанията по колоездене и лека атлетика. Предпочитаното ни игрище беше ул. Пордим, въпреки че там правехме най-много бели.

Къщата на сем. Пешевци

Мисля, че дойде време да представя персонално бъдещите герои на моя разказ. Ще започна от къщата на ъгъла на Бр. Миладинови и Макариополска. Тук на партера и двата етажа живееха братя Пешевци - Георги, Кирил и Константин. Децата им се казваха Никола /Кольо/, Мария /Мичето/, Младенка-Светла. Те живееха на номер 51. На номер 53, другият ъгъл на улиците, имаше две къщи. Едната беше двуетажна, т.е. партер и първи етаж, а другата приземна в дъното на голямия двор. Тук живееха тримата братя Бостановци - Павел, Владимир и Васил със семействата си, както и баща им - дядо Тодор.

Венко и Мария бяха деца на Владимир - агронома, който ходеше с красива униформа с петлици, на които бяха избродирани желяди. Те живееха на първия етаж. На партера живееше Жоро, единствен син на средния брат Васил, Жоро учеше цигулка, но за неговите упражнения ще разкажа по-късно, за да не ви разстройвам от самото начало. Третият брат Павел работеше в БДЖ и също ходеше униформен. Той имаше двама сина, Тошко и Станислав /Чави/. Тошко беше от голямите, но Станислав /Чави/ беше от нашата група. Те живееха на

номер 53. Преди две години някаква италианска фирма купи терена, събори къщите и ще строи. За сега теренът е изчистен и чака.

*Бр. Миладинови 55- моят роден дом. Първият прозорец на патрера.
Там за пръв път съм видял слънцето.*

Идваме до номер 55. Тази къща беше собственост на Стефан Даскалов. Двуетажна къща с висок партер и сутерен. Това е нашата къща, къщата в която съм се родил през един студен декемврийски ден на 1936 година. Нямам снимки като бебе. Бил съм много грозен и майка ми е предпочела да не остави за поколенията спомен от този период. Навярно е сбъркала. Сега като ме виждат толкова чаровен, кой ще ми повярва, че съм бил някакво слабо космато чудовище с огромни очи и уши като детски лопатки. За сметка на това съм бил винаги усмихнат и на улицата хората се спирали да ме гледат и ми се усмихват, за най голямо учудване на отчаяните ми родители.

До 1945 година на първия етаж над нас живееше семейство Артин и Флоранс Керпичян с двете си дъщери - Варто и Офи, и слугинята им Марийка. С тях живееше и малката сестра на танти Флоранс, г-ца Ани. Чаровна красавица, която се разхождаше с мерцедеси на немски офицери, а след септември 1944 г. се прехвърли на съветски мотори и газки. Ние хлапетата много се заглеждахме по нея, естествено тя въобще не усещаше нашите допуберитетни възжеления.

След 1943 година на тяхно място се настани семейството на чичо Киркор и танти Зиба. Имаха син Степан /Панчо/, мой връстник и първи приятел до ден днешен. /Току що по Скайпа му съобщих, че съм започнал да пиша историята на нашата махала./

През 1944 г. се роди Ержи, сестричката му. Тя беше малка и не беше в нашата тайфа.

Когато г-ца Ани освободи стаята у Панчови, там дойде да живее хазяинът бай Стефан Даскалов. Междувременно малката му дъщеря се беше омъжила за висш офицер-юрист и бай Стефан отстъпи апартамента си на младото семейство, а той дойде да живее у Панчови и остана там до смъртта си.

На втория етаж живееха 2 семейства, но и двете нямаха деца.

Съседната къща се водеше на ул. Пордим 1, там живееха синовете на хазяина и малката му дъщеря. Голямият син се казваше Веселин и имаше двама сина - Стефан и Румен. Румен беше на моята възраст, но рядко се включваше в нашите игри. Бяха много ученолюбиви, станаха инженери и си отидиха от живота недостигнали и седемдесет годишна възраст.

А сега да минем на отсрещния тротоар и започнем от номер 60, където живееха моите братовчеди Агоп и Марияна.

Къщата на сем.Стамболски

Марияна /Манчето/ е само 7 дни по-малка от мен и беше в основната група деца. Играеше наравно с всички момчета и на виенска, и футбол и ашици или топчета и то с успех. Собственици на тази къща с огромен двор бяха семейство Стамболски. В двора имаше малка къщичка, в която живееше арменско семейство възрастни хора без деца.

Къщата в която живееха чичо Измир и съпругата му.

Къщата на сем. Ерменкови, Примо и Герови

В съседната къща на номер 62 живеяха 3 семейства. На партера семейство Ерменкови с двете си дъщери Лили и Венета, на първия етаж семейство Примо, също с две деца, брат и сестра. Шарлота/ Лоти/ беше връстничка и беше в основната тайфа до 1950-51 година, когато се изселиха в Израел.

Над тях живееше семейство Герови. Бащата беше военен летец, а синът Сашо беше от най-добрите ми приятели.

Съседната къща беше под номер 64 и тя беше с вътрешна къща, където живееше Доктора, а във външната едноетажна постройка живееше семейство Хранови с двете си дъщери Нина и Веска. Нина беше почти госпожица и с такива хлапета естествено не се занимаваше. В нашата група на малките беше сестра ѝ Весето.

Бр. Миладинови 64 - Къщата на сем. Хранови

Къщата на Д-р Нанов в дъното.

Еврейската кооперация беше точно срещу нас. Тук също имаше вътрешна къща, където живееше едно семейство производители на книжни цветя. Пластмасата още не беше създадена и проблеми с околната среда все още

нямаше. Те имаха момиче и момче. Макар че беше малък, Митко Цветарчето се включваше в нашите игри. Сестра му Ваня беше малка.

Еврейската кооперация на номер 66

Най-красивата къща с най-големия двор беше на номер 68, къщата на зъболекаря Д-р Константин Данданов и красивата му дъщеря Невена /Венчето/. Тук живеяха и няколко гъркини, една от които имаше син Кольо, който успешно се включваше в нашите мачове. А на най-горния етаж, представляващ допълнителна надстройка, живееше братовчедът на Венчето, Славчо с красивата си майка и атлетичния си баща, който, ако не се лъжа, беше дърводелец.

Съседната къща беше на семейство Аламанчеви. Пред къщата имаха огромен двор с лехи прекрасни цветя, който често пъти служеше за терен за игри на топчета или ашици. Гошо или Гъц, беше основен член на махленската ни банда, добър спортист и един от най-близките ми приятели. Най-много съм се бил с него и като възрастни често вървахме по един и същи път. В по-модерни времена той се преименува в Жоро и все още живее на партера в старата семейна къща. Тяхната къща е на номер 70. Но няма лехи, няма цветя, дворот е превърнат в паркинг.

Къщата на зъболекаря Д-р Данданов.

На номер 72 има две солидни триетажни къщи. Външна и вътрешна. На партерния етаж на тази от към улицата живеяха братята Йोजи и Нини. След 1948 г, се изселиха в Израел. Във вътрешната къща живееше семейство Ада и Йосиф Варадинови. Леля Ада беше красива италианка, а чичо Йосиф вечно елегантно облечен моден шивач. Дюкяна му беше на ул. Цар Симеон, близо до пазара. Уши ми доста дрехи и си отиде много млад от рак на стомаха. Синът им Емил беше в нашата група. Имаха и дъщеря, но тя беше много малка, за да е член на нашата компания. На номер 74 живееше лудата Стефка. Психично болна жена, която по цели дни седеше на прозореца и наблюдаваше минувачите, а когато изпадаше в криза, викаше, крещеше по тях. Били сме лоши, отвреме навреме ходехме под прозореца ѝ, за да я дразниме. Живееше с майка си. Горката жена имаше много ядове с болната си дъщеря, ама какво да направи, нали ѝ е дете. Търпеше.

Къщата на лудата Стефка. Тя висеше цял ден на десния прозорец на партера.

До тяхната къща, на номер 76, се намира къщата на касапина Тасо Талев. За нея ще ви разкажа по-подробно малко по-късно.

В моя разказ има и по-второстепенни герои, но за тях ще ви разкажа в хода на нашата малка история.

Първоначално основната група се състоеше от три двойки - Панчо и Мариана, Лоти и Сашо и Венчето и Кики, т.е. аз самият.

Вдъхновени от книгите, които четехме и разменяхме, имяхме и любими герои, чиито имена бяхме присвоили. Панчо беше Граф Винтимилия, а братовчедка ми Мариана - Маркиза Монтелимар, от романа на Емилио Салгари „Червеният корсар“, Сашо и Лоти бяха Уийдън и Алиса, герои от „Белият зъб“ филм по романа на Джек Лондон. Моят любим герой беше Тарзан, а най-вероятната Джейн е естествено Венчето Данданова. Около нас гравитираха Гошо, Чави, братя Берови - Митко и Пепо, Веска, Венета и други.

Но за нашите игри, състезания и взаимоотношения ще разкажа в една от следващите глави.

Сега да продължим с декора. Повечето къщи бяха с партер и два етажа. Имаха дворове, някои от които доста големи, като двора на къщата на Стамболски, където живееше чичо ми със семейството си. В двора имаше две огромни черници, или дуд, както казвахме тогава. Често се катерехме по тях и берехме вкусните плодове. От дясно от външната врата на двора, край стената имаше много храсти бър, които бяха нашата джунгла, когато играехме на индианци и трапери. Сега и там е паркинг. В дъното на двора чичо ми гледаше зайци. А в кучешката колиба живееше „Пират“, черният кокер на хазяина. Беше красив пес с лъскава като коприна козина и метален медальон, на който беше гравирано името му.

Дворът на Данданови беше също много голям и там в дъното имаше цяла горичка от дървета и храсталаци. Тук имаше и лозница /асма/ във формата на квадратна беседка, която използвахме за сцена при театралните ни постановки. Този прекрасен двор сега е гаражи, бараки и паркинг. Няма ги дърветата, асмата и беседката са изчезнали безвъзвратно, техниката е унищожила това райско кътче, свързано с безгрижното ни детство. Няма го и огромният орех, под чиято дебела сянка сме прекарвали горещите летни дни.

Следваше двора на Аламанчеви, който служеше за игрален дом - тук играехме на топчета и ашици. От момичетата само Манчето играеше тези момчешки игри. За играта на ашици предпочитаното място беше входа на еврейската кооперация, който беше с мозайка и ашиците се плъзгаха с голяма скорост.

Нашият двор не беше голям, но зад къщата имаше заден двор покрит с плочи, където имахме огнище за варене на сладка, речели и други. В предния двор имаше джанка и една череша, която беше обект за нападение от децата не само от нашата махала, но и от деца от съседни улици. Беше тъмно червена хрущялка, сочна и всяка капка сок оставаше по дрехите ни завинаги. Това беше царството на Панчо и естествено и моето.

Като заговорих за джанки, не мога да не спомена прочутата джанка-петровка на дядо Тодор Бостанов, нашият съсед от дясно и дядо на Чави. Едри, сочни и сладки, те бяха недостижима мечта за всяко дете от махалата. Дядо Тодор ги пазеше от нас с пръчка в ръка и не веднъж е хвърлял налъмните си по нас. Но, макар и рискована операция, да си откъснем няколко джанки от Бостанови беше голямо удоволствие и нищо не можеше да ни спре. Бяха плодове на нивото на нашата череша. Над „световно качество“, както казваше Бай Тошо по времето на зрелия социализъм.

Номер 53 - мястото, където до скоро беше къщата на сем. Бостанови и прочутата джанка на дядо Тодор.

На номер 76 беше къщата на касапина Тасо Талев. Хубава едноетажна къща близък с два входа. На единия вход имаше скулптура – глава на породист овен с красиви извити рога, а на другия вход - глава на прасе, което и до днес украсява входа на къщата. Неговата симпатична дъщеря беше глухоняма и беше омъжена за красивия и атлетичен Димитър Цветков, също глухоням и капитан и център нападател на футболния отбор на глухонемите „Урвич“. Гледал съм го на мач с националния тим на глухонемите от Румъния. Беше страхотен футболист. Имаха две прекрасни момчета, които нямаха недъга на родителите си.

Къщата на месаря

Свинската глава е тук, но овенът го няма вече.

Глава трета

Игри и спортни състезания

Като малки игрите ни бяха напълно детски - ”Жмичка” /криеница/, „гоненица”, „Кралю порталю”, „Виждам те, гледам те”, на „държави”. Играехме всички заедно, момчета и момичета. Като поотраснахме, в нашите игри включихме и „стражари и апаши”. Веднага след 9-ти септември 1944 г. бързо се ориентирахме политически, вече бяхме 8-10 годишни, и сред нас се появиха партизански командири и партизани, но най-вече съветски маршали, които водеха непобедимата съветска армия от двора на Манчето към двора на Венчето. Братовчедка ми беше маршал Рокосовски, а аз си бях избрал Маршал Жуков. Конъев и Будьони също участваха в боевете с невидимия неприятел, който биваше смлян от нас. Горките бързови храсти, ставаха на силаж под ударите на нашите дървени мечове. Имахме си и песничка „кукувица кука, Хитлер на боклука, славейчето пее, Сталин да живее”. Хайде, кажете че не сме били политически ориентирани на 8-годишна възраст, или че сме били аполитични.

Никак не му е мястото тук да говоря за „Тимур и неговата команда”, но пуста припряност не ме напуска. Било е някъде към 1948-49 година и по екраните се прожектираше филм по едноименната повест на Аркади Гайдар. Естествено цялата махала, вече не помня дали колективно или кой когато може, гледахме филма. Веднага решихме да създадем наша „тимуровска команда” и да помагаме на възрастни хора, болни и самотни старци. Избраха ме за командир на командата. „Намерих” пари в джобовете на майка ми, тя никога не знаеше къде какво има, купих значки - червени петолъчки - и ги раздадох на членовете на командата.. Тръгнахме по махалата да търсим обекти за оказване на помощ. В двора на номер 60 имаше вътрешна къща и в нея живееха мъж и жена възрастни арменци. Току що им бяха докарали въглища и двама цигани, тогава терминът ”роми” не беше още излязъл на мегдана, се пазареха с чичо Измир за колко ще пренесат въглищата до мазето им. Разстоянието не беше малко и циганите искаха доста пари. В този момент Панчо, Сашо и аз се намесваме в пазарлъка и гордо заявяваме, че ще ги пренесем безплатно. Двамата цигани побесняха, едвам се спасихме да не ни бият, добре, че чичо Измир прояви хитрост и каза, че той сам ще си ги пренесе. Разочаровани и силно ядосани циганите си отидоха и след час ние пренесохме въглищата. Но един тон никак не беше малко за нашите пилешки мускули, бая зор видяхме, но ги пренесохме. Това беше първата и последна проява на „тимуровците” от нашата команда.

*Пинг-понг на разтегателната ни маса.
Кики и Чави. Съдия - Румен Даскалов*

Когато през 1948г. властите закриха френския колеж и ме записаха в арменското училище на пл. Възраждане, и аз, като всички нормални деца в махалата, започнах по-честичко да имам време за игри. Освен това в училищния двор играехме футбол както през междучасието, така и след часовете. Харесваше ми ритането на топка, макар че не бях нито Валяка*, нито Чугуна**

** Валяка е прякор на прочутия футболист на ПФК „Левски“ Васил Спасов*

*** Чугуна е прякорът на Георги Пачеджиев - известен футболист от АС23.*

Започнахме редовно да играем футбол на улицата. Тогава движението на София беше спокойно, особено в такава махала като нашата. По нашата улица минаваха каруци, и то доста рядко, и зарзаватчийски ръчни колички. Близостта на зеленчуковата борса, на бул. Сливница и бул. Хр. Ботев беше решаваща за часовете на „интезивния трафик“. След обяд рядко минаваше кола или каруца. Улицата беше наша. Главното ни игрище беше ул. Пордим. Бетоновата настилка беше гладка, дупки нямаше, пасовете биваха точни и имаше възможност за игра. Парцалените топки, обвити с копринени дамски чорапи, произвеждани от Чави, бяха висококачествени, имаха отскок почти като гумени. Той беше всепризнат майстор. В игрите участваха почти всички момчета, а от момичетата - само Манчето.

Шарлота Примова /Лоти/ и Кики, съдия Степан Бюлбюлян /Панчо/

Гошо, Панчо, Сашо, Чави, Митко и Пепо Берови, Кольо, Коко, Йожи и Нини, Славчо и аз. Разделяхме се на два горе-долу равностойни тима и играехме на кръв, но без грубости. Обикновено Гошо беше капитан на единия отбор, а аз на другия. Винаги съм обичал да организирам и ръководя, просто ми е в кръвта и до днес. Не знам дали е качество или недостатък, но е така.

Когато децата бяха малко, играехме виенска, тази игра можеше да се играе максимум от четири души, рядко шест. На ул. Пордим нямаше магазини с витрини, което беше преимущество. Нямаше опасност да счупим някое стъкло. Единственият магазин беше шивачницата на ъгъла. Тя имаше огромна витрина и счупването ѝ би било фатално за нашата спортна дейност. Шивачът беше добър човек и не ни пречеше да играем. Не беше и много възрастен, та сигурно ни е влизъл в положението. Много проблеми ни създаваше мазето под “Бяла Черква”, кръчмата на чичо Петко и брат му Антон. През деня тя беше затворена. Мазето имаше прозорци отдушници на нивото на тротоара и топката често падаше в мазето пълно с вода. Трудно влизахме за да я извадим. След падане в мазето парцалката се напояваше толкова много с мръсна вода, че се налагаше да я заменим с резервна, а не винаги имахме.

Мачовете бяха винаги много оспорвани, рефер нямаше и понякога дълго спорехме дали е имало фал или не.

Проблеми имахме и когато някой по-силен шут пращаше топката в двора на „чехите”. Стария Шмер не беше много склонен да влизаме в двора му и понякога просто конфискуваше топката. Молби, кандърми, обещания за повече внимание, понякога омилюстваха сърцето му, но не винаги.

Братовчедка ми Марияна Алесян-Глушкова и аз, отзад наднича малката Офи.

Народна топка и волейбол се играеше привечер на улица Макариаполска, когато големите се връщаха от училище. В тези игри взимаха участие и момичетата. Или просто стояхме под фенера на сладки приказки. Под този фенер започнаха и флиртовете между батковците и каките. Ние само наблюдавахме, регистрирахме и коментирахме на следващия ден. Венко Бостанов беше красавецът на махалата и неслучайно смятахме, че нещо има между него и чаровната Рахила. А Кольо Пешев бе насочил погледа си към момичето на моето сърце, Венчето Данданова. Тя беше едва на 14 години, но беше много развита и минаваше за по-голяма поне с 2-3 години.

Доста от нас имаха велосипеди и устройвахме състезания по колоездене. Обикаляхме карето - Бр. Миладинови – Пордим - Хр. Ботев - Макариаполска. Имаше и спринтови състезания по ул. Иларион Макариаполски. Най-силна беше конкуренцията между Гошо и мен. Вече като пораснахме организирахме и велопоходи до Банкя. След Милево ханче шосето беше асфалтирано и в този участък правехме и скоростни надбягвания. В Банкя след кратка почивка, полята с по една-две лимонади.

В бяганията на къси разстояния - 100 и 200 метра, безспорен шампион беше Чави, а на второ място обикновено излизаше Панчо. По време на игра на „стражари и апаши“, Панчо се провираше през такива невероятни места, че го наричахме „мишката“.

Лятно време изваждахме нашата разтегателна маса на двора и играехме пинг-понг. Терминът „тенис на маса” се появи много по-късно. Веднъж така жестоко замахнах, че ударих Манчето с хилката по носа. През септември 2010 година ми го напомни.

Това не беше спорт, но беше особен вид игра. Казваше се “вдигане на кутии”. Кутията беше голяма празна консерва с малка дупка на дъното. Правехме малка трапчинка в земята, напълвахме с вода, пускахме парче карбид, захлупвахме трапчето с консервата, уплътнявахме отсрани със земя, палехме навита на дълга пръчка хартия или парцал, поднасяхме огъня към дупката и консервата хвъркваше високо над нас. Имало е и неприятни инциденти при този „спорт”, но за щастие ние се разминавахме с тях. Внимавахме!

На велоразходка по Царя 1951г.

В края на 40-те години беше разпространена играта на карти. Самите карти представляваха капак от цигарена кутия, колкото по-редка беше кутията, толкова по-силна беше картата. Освен българските Златна Арда, Картел, Тютюнджиян, Томасян, имаше вносните Камел, Честърфилд, Лъки страйк, Папастратос и др. Събирахме кутии, изрязвахме горния капак и картите бяха готови. Имахме цели колекции, разменяхме карти, които имашме в няколко екземпляра с такива, които не притежавахме. Например от 3 до 5 български за една редка вносна. Имаше големи колекционери като Чави. Той имаше невероятни доставчици на чуждестранни цигарени кутии в лицето на бащата на ТВ говорителката Мария Тролева, известен финансист в БНБ и бащата на известния футболист на ПФК „Левски” Димитър Дойчинов, който беше братовчед на Чави. Аз не бях запален на тази тема. Моята слабост бяха книгите.

Глава четвърта

Книги за прочит

Открай време книгата е била за мене нещо много важно. Веднага щом като се научих да чета свободно, за мене не съществуваше друг подарък. Винаги исках само книги. Книгите са били, те са и през целия ми живот ще бъдат моите най-верни другари. Така бях събрал всички романи на Карл Май, на Емило Салгари, на Майн Рид, криминалетата на Е. Брин, Емил малкият детектив, Том Сойер и т. н., и т. н. Десетки томове, малки и големи, нови и антикварни.

На Женския пазар, недалеч от ул. Цар Симеон, имаше един антиктар. Продаваше стари книги на сергията си. Колко книги съм купил от него, брой нямат. А през лятото на 1948 г. му продадох всичките си книги, защото Съветската държава не разрешаваше внасянето на капиталистическа литература. Същото лято ние трябваше да се изселим в Съветска Армения, фикс идея на баща ми. Добре, че не се осъществи. Много от книгите раздадох на приятелите си от махалата, а останалите купи въпросният антиктар. Загубата ми беше огромна, финансовата страна беше важна, но библиотеката ми вече не съществуваше, бях я унищожил по принуда и никога не можах да я възстановя. Купувах много книги, стотици томове българска и чужда литература можехте да намерите в моята библиотека, но не и онези, които станаха жертва на сталинската цензура. Вече над 60 години си блъскам главата над въпроса какви поражения можеха да нанесат на съветската държава Винету и Поразяващата ръка, Конника без глава и Квартеронка, Чичо Томовата колиба и Синът на Червения пират. Да не говорим за комиксите от вестник „Чуден свят“. Такова прекрасно, интересно детско-юношеско списание не е издавано досега в България и сигурно няма никога да види бял свят. Полиграфически шедьовър беше „Чуден свят“.

Четяхме много, разменяхме книги, обсъждахме любимите си герои, драматизирахме детски приказки и ги представяхме на децата от махалата. Една от първите ми постановки беше драматизацията на приказката „Принцът-жаба“. Венчето Данданова изпълняваше ролята на Принцесата, Марияна беше Принца-жаба, а аз освен режисьор и постановчик, бях драматизирал приказката и играех ролята на царя. Както се досещате, за театрална зала ни служеше двора на Данданови, а за сцена използвахме асмата с едно старо одеяло вместо завеса. Децата сами си носеха столчета за сядане и плащаха с пари или в натура - ашици и пъстроцветни стъклени топчета. Естествено имаше и връзкари, влезли гратис.

На 14-15 годишна възраст между нас започнаха да циркулират любовни и еротични романи като „Любов, страдание и лудост“, „Мъртвите сибирски полета“, „Капитан Драйфус“. Не мога да не спомена Слави Езеров, най-известният тогава български автор на еротични романи. „Аз искам“ беше върхът на българската еротика, както и романът му „Видение край синьото езеро“. Стефан Брашнаров беше друг автор на пикантни любовни романи. Четяхме ги тайно от родители и възрастни. Аз имах навика да ги чета под юргана с джобно фенерче в ръка. Докато една нощ баща ми ме разкри, романът отиде в запалената пернишка печка, фенерчето ми беше отнето и ми беше категорично забранено да чета такива книги. Като знам какво виждат днес моите внуци по телевизията и в интернет, ми става смешно. Но тогава хората бяха „изостанали“, имаше думички като „срам“, „морал“, „пошлост“, с които всички се съобразяваха, даже и проститутките не излизаха на сцената по голи цици. Сега не само излизат, но се опитват и да пеят подпомагани от супер техника и съмнителни „шоу бизнесмени“.

Кръчмата с градина, ъгъла Цар Симеон и Бр. Миладинови

Половото ни възпитание започна от момента, в който ни попадна книгата „Половият въпрос“ на Август Форел. От нея научихме много неща, за които не бяхме даже и мислили.

При липса на телевизия, интернет, видео и т. н. постижения на техниката, нашите забавления бяха книгите, игрите и киното. Понякога - посещение на театрален спектакъл за деца, както и куклен театър, чийто представления бяха в салона на Учителската каса на ул. Солунска.

Кръчмата „Надежда“

Глава пета

Съседи и междусъседски отношения

Всички в махалата се познаваха. Това бяха семейства, които от поколения живееха тук. Пешевци, Бостановци, Стамболски, Храновци, Аламанчеви, Даскалови, Дандановци, Нановци и други, чиито имена са покрити с праха на забравата. Ние бяхме сравнително нови, родителите ми бяха наели това жилище след женитбата си през 1935 г. И както вече споменах, аз съм се родил тук, на улица Братя Миладинови номер 55, на партера. Така че съм не само кореняк софиянец, но и кореняк в махалата. Хората се отнасяха с уважение един към друг, мъжете поздравяваха със сваляне на шапка, а жените - винаги усмихнати, независимо от това дали имаха проблеми или не. Всеки знаеше мъката си, ако имаше такава, и не натоварваше другите с проблемите си. Не помня да е имало съседски разпри и скандали, не помня някой някого да е обидил. Българи, евреи, арменци, гърци живееха заедно на педя земя и никой никого не обиждаше. През 1976, като се преместих със семейството си в една панелка в Младост 2, караниците между съседи и обидите бяха ежедневие. Да не говорим за клюките и сплетните, които се носеха по етажите на осем етажния блок. Конфигурацията на съюзниците и враговете се променяше по-бързо от годишните времена.

Както вече споменах, след 1943 г. над нас дойдоха да живеят семейство Бюлбюлян. Чичо Киркор беше саяджия, а леля Зиба домакиня, която помагаше и на мъжа си при нужда. Той беше много слаб и дребен, а тя сигурно над 90 килограма. Бяха от различни категории, но провеждаха борби над главите ни. При някоя неуспешна хватка, когато чичо Киркор тръшваше танти Зиба на пода, мазилката на тавана ни падаше като узряла круша. Къщата беше градоред и не понасяше такива тежки натоварвания. Те се смееха и ние също. Просто баща ми намираше някой майстор да измаже тавана до следващите борби. Нито крива дума, нито упрек, само смях и симпатии. А лятно време, вечер на широкото каменно стъпало пред нашата входна врата, всички заедно седяхме на сладък мухабет, ядейки плодове или свежи марули със сол. Много рядко чичо Киркор взимаше участие в тези съседски сбирки, той вечно работеше горе в жилището им и само чувахме ударите на чукчето когато лепеше частите на сайте или тракането на саяджийската машина.

Тих работохолик, слаб и пъргав, чичо Киркор само мъкнеше покупките си от храна и, забил нос в земята, не виждаше край кого минава. Ходеше бързо като малкия Мук и работеше, работеше. За сметка на това съпругата му леля Зиба, нисичка и сериозно закръглена, беше царица на спокойствието. Тя се вълнуваше само от романите, които поглъщаше неспирно, от живота на

Холивудските звезди, които не пропускаше да види по няколко пъти във филмите, които се прожектираха по кината. Беше киноман и когато холивудската звезда мексиканеца Хосе Мохика пристига на софийската гара, посрещнат от многохилядна тълпа софийнки, които разкъсват дрехите му за спомен, танти Зиба е сред тях. Често разказваше за невероятното приключение на живота си. Когато през 90-те години в София пристигна Освалди Риос, посрещнат от хиляди свои фенки, си спомних за незабравимата леля Зиба, която би била една от посрещачките, ако не беше се преселила в един по-добър свят. За пръв път в живота си видях „Книга за операта” при нея, още през 50-те години. И така прочетох либретата на много познати и непознати опери.

Тя беше инициаторката на тъй наречените „кросове”. Сутрин при хубаво време тя, вуйна ми и майка ми, и трите закръглени дами, ходеха пеша до Борисовата градина и обратно, за отслабване. Да, обаче не се забелязваше никакво намаляване на килограмите. Само се смееха и си шушнеха заговорнически. Един хубав ден Панчо, синът на танти Зиба, и аз решихме да ги проследим. Каква беше изненадата ни, когато установихме, че на връщане трите „грации” се отбиваха в кафене „България” на кафе и топли банички с масло. Режим за отслабване номер едно. От този ден ние с Панчо редовно ги чакахме директно пред сладкарница „България”.

В съседната къща на номер 53 живееше Жоро, учеше цигулка и се упражняваше по цял ден. Той ни вбесяваше с тези нескончаеми упражнения, особено нетърпим беше в следобедните часове, когато хората искаха да подремнат половин час. Невъзможно беше. То поне да бяха някакви мелодии, човек би се примирил, но свиреше само упражнения, повтаряни многократно до втръсване. Посред лято затваряхме плътно прозорците, спускахме транспарантите и пердетата, но без успех. Стърженето продължаваше до късно след обяд. Срещу нас, на партерния етаж на Данданови, също живееше цигулар - Митко Беров, по-късно стана оперен певец в ГДР и почина сравнително млад. Митко свиреше приятни мелодии и не дразнеше ушите на комшулука. Всички слушаха с удоволствие неговото свирене.

Най-често имах конфликти с Гошо Аламанчев. Стигахме до бой. Той беше година и половина по-малък, но беше здрав и смел и често ме тупаше. А и майка му и по-голямата му сестра го защитаваха. С рев отивах да се оплача на майка ми. Но тя казваше, че сигурно съм виновен аз и ме напердашваше допълнително. Престанах да се оплаквам и търся помощ от майка си, справях се сам, колкото можех. До сега сме добри приятели и когато е в малкото си магазинче за хранителни стоки, построено в двора на фамилната им къща, с часове си приказваме и си спомняме за онези дни.

Когато ми купиха гумена топка, истинска гумена топка, на нашата улица настъпи празник. От радост такова воле ударих, че прозорецът на

чубрицаджията отсреща стана на сол. Естествено не ми се размина, дойдоха, оплакаха се на майка ми, тя каза на баща ми. Платиха стъклото, а аз получих наказание - три дни да не излизам да играя на улицата. Добре, че татко ходеше на работа, а майките нали знаете, че са с меки сърца и бързо им минава.

Глава шеста

Дюкяните и фабрики в махалата

На нашата улица, между Цар Симеон и Кирил и Методий, имаше много малко магазини. На ъгъла на Бр. Миладинови и Цар Симеон имаше две кръчми. На югоизточния ъгъл беше кръчмата на име „Надежда“. А другата срещу нея беше с градина и лятно време до късно през ноща се чуваше песента на човека-оркестър. Свиреше на акордеон, с единия крак биеше тъпана за ритъм, с другия командваше чинелите, пред него на дебела тел се намираще устна хармоника и пееше под собствен акомпанимент. Помня и до сега част от песента му:

*Беше то през май и розите цъфтяха,
Между тях направих първи грях.*

Тогава не знаех какво е “първи грях”, но усещах, че е нещо вълнуващо, щом пееха песни за този грях.

До нас беше бакалницата на Евлоги, а до него – шивачът, за когото вече споменах. Чичо Евлоги работеше в дюкяна с брат си и продаваха олио, захар, сапун, брашно и други бакалски стоки. Беше ни под ръка и за всяко нещо тичахме при него. Имаше син, казваше се Митко и през 80-те години работехме като колеги. До ул. Кирил и Методий друг магазин нямаше.

Но за сметка на това по Цар Симеон имаше много и бяха един до друг. Млекарницата на Гошо, бакалницата на Нубар, тенекеджийница „Тишина“ на вуйчо ми Хампарцум, хлебарницата на Боре, обушарската работилница на баща ми и братята му. Имаше и една друга обушарница, много по-малка, точно срещу работилницата на вуйчо. Казваше се обушарска работилница „Тигър“ и беше забележителна с това, че на малката витрина имаше една огромна туристическа обувка и на всеки детайл имаше надпис с наименованието му. Десетки пъти съм се спирал да гледам тази необикновена обувка. До нея беше шивашката работилница на Асадур, приятел на баща ми. Дъщеря му следваше фармация, стана аптекарка и се омъжи във Франция. Родителите ѝ също заминаха. Срещу бай Асадур се появи сладкарската работилница на Гъбенски. Маси нямаше, тук само се произвеждаше и продаваше за вкъщи. Като си спомня за крем питите, пастите „Монблан“, тулумбичките и баклавите, и днес ми потичат лигите. Само какви аромати се носеха около работилницата, не е за разправяне. А до Гъбенски беше малката бакалничка на чичо Нубар.

Първата парна фурна на София беше построена точно до млекарницата на Гошо. Освен в легени, кисело мляко имаше и в порцеланови купички. Спокойно можеше да обърнете дълбоката купичка и млякото си оставаше в него, без да

мръдне. Гъсто овче кисело мляко, 100% натурално, без нишесте и желатин. Правеше се без биотехнологии, без ултрафилтрация и без електроника. Само с истинско овче мляко.

От другата страна на „модерната фурна” беше магазина на Габровеца, деликатесен магазин, пълен с вкусоти. Колбаси, рибни консерви и морски деликатеси, сирена и конфитюри. Тарама хайвер и лакерда. Кренвиршите пресни и се продаваха до вечерта. В пакета с кренвиршите Габровеца завиваше и малка дървена кутийка с вкусна горчица. Подарък от магазина. А вкуса на неговата шунка съм намерил само един път през целия си живот - в подобен магазин в покрайнините на Лондон.

Нека сега да отидем до северната граница на махалата ни. На улица Св. Св. Кирил и Методий се намираше бозаджийницата на Кипро. За нея подробно съм писал в спомените си за Стара София. Тук само ще добавя за безумието ми да изям 12 сладоледа с болно гърло. Изглежда студът излекува гърлото ми.

През 40-те години имаше много улични търговци. Продаваха мляко, зеленчуци, плодове, печена тиква есенно време, боза или салеп според сезона. Няколко години продавачите на печена тиква продаваха печени костенурки, когато не беше сезона на тиквите. В нашата махала живееше бай Кръстьо, амбулантен зарзаватчия, който продаваше стоката си на ръчна количка на две колела. Празните щайги и кошове складираше в двора на Манчето, а вечер там беше и паркингът на количката.

За нас, децата, особено привлекателен беше продавача на „ледено”, който напевно рекламираше стоката си викайки „ледееееееееееееннооооооооооо”. Продаваше и сладолед на клечка, наречен „скрежко”.

Медаааааарроооооооооо, медароооооооооооооооо, беше бойният вик на продавачите на печена тиква. Колко беше приятно зимно време да се разхождаш по силно заснежените улици на стара София с кесийка горещи печени кестени в ръка. Купени от ъгъла на Цар Симеон и Драгоман /улицата на „женския” пазар/.

Млекарите бяха селяни от близките села, които всяка сутрин, било на кончето си, било на малка каручка, караха пресно издоеното мляко и го предлагаха по къщите. Имаше и абониран. Някои селяни освен прясно мляко предлагаха кисело мляко, краве масло, извара и др.

Беше удобно и същевременно качествено, защото се знаеше производителят. А той държеше да си запази клиентелата и осигурява постоянна реализация на продукцията си.

Близостта на „женския” пазар се отразяваше на спокойствието в махалата. Всеки пазарен ден, т.е. вторник и петък, рано сутрин тракаха копитата на конете и воловете, теглещи каруците препълнени с щайги, кошове със зеленчук, дини и пъпеши, когато беше сезонът им. Някои пристигаха още в надвечерието и спяха

в каруците си или отсядаха в хановете, каквито имаше в околностите на пазара. Най-близо до нас беше Шияковския хан, на ъгъла на Бр. Миладинови и бул. Сливница. През останалите дни в махалата цареше тишина, нарушавана само от цигулките на двамата ни музиканти. Тъй като няма да пиша отделна глава за музикантите в нашата махала, ще си позволя тук да спомена за едно музикално семейство.

На улица Иларион Макариополски 9, в къщата собственост на Георги Паракицов, живееше музикалното семейство Каролееви. Те свиреха в една от първите джаз формации създадени в София, джаз „Пикадили”, с ръководител Васил Георгиев, който беше барабанистът на формацията. Неговият син Людмил Георгиев е саксофонистът от Биг бенда, ръководен много дълги години от аристократа на българската музика Вили Казасян.

Джаз „Пикадили”

На пианото леля Вера. На преден план на барабаните Васил Георгиев - ръководител на формацията. /снимката е от сайта „Изгубена България”/

В „Пикадили” свиреха сестра му Вера Каролеева, както и съпругът ѝ Тошо. Леля Вера свиреше на пиано и акордеон, а чичо Тошо беше цигулар. Синът им Любо завърши Консерваторията и беше диригент на хора на Народната опера. След септември 1944 г. често свиреха на кварталните вечеринки, организирани от ОФ организацията. Другарката Несторова, председателката на ОФ-то, не би простила на никого отсъствието им от поредното мероприятие на новата власт. А и купоните раздаваше тя, както и бележките да си купиш шушони и галоши. Лабаво нямаше при другарката

Несторова. Тя колеше, тя бесеше в квартала. Ако не слушаш, можеше и да те натопа така, че да те изселят от града. Бяха трудни и опасни времена и всеки се снишаваше, а после им стана навик.

На ул. Макариапoлска 7 беше шоколадовата фабрика на Арое, която беше разрушена до основи по време на бомбардировките. Мястото е заето и днес от някакви съмнителни бараки. Срещу нея имаше малка квартална поликлиника, която също изчезна в края на 50-те години. Сега в сградата се помещава ТЕЛК и по цели дни пред вратата има опашка от болни хора.

На ъгъла на бул. Хр. Ботев и ул. Макариапoлска имаше кръчма на име „Мала чешма“, собственикът кръчмар се казваше бай Янаки. Сградата съществува и днес.

Глава седма

София и войната

Сирените оповестиха началото на войната. Щом засвиреше тревога софиянци тичаха да се скрият в мазетата на по-солидните кооперации. Някои от тях бяха приспособени за скривалища, бяха оборудвани с пожарогасители-кофпомпи, кирки и лопати, кофи и варели с вода. Други бяха просто мазета, където живущите държаха непотребните си вещи и каците за кисело зеле.

По улиците се разхождаха немски войници, гладко избръснати, стегнати и чисти, със самочувствието на господари и победители. Мерцедесите на офицерите често разхождаха млади елегантни софиянки.

През 1942 год. тревогите бяха рядко и наподобяваха по-скоро учебни, а бомбардировки нямаше. Но членовете на Гражданската защита слагаха лентите на ръката, нахлупваха каските и тичаха към кварталните щабове. Тогава живеехме на ул. Братя Миладинови и щабът на квартала беше в училище „Константин Фотинов“, на ъгъла на бул. Христо Ботев и ул. Иларион Макариополски. Баща ми беше мобилизиран, като член на Гражданската защита, и при тревога отиваше да се представи в щаба. Иначе животът ни течеше сравнително нормално.

През 1943 год. войната започна да се чувства по-осезателно. Затвориха училищата. Някои от тях бяха превърнати в казарми, а други в полеви болници. Започнаха да липсват храни и облекла, появиха се дървени подметки. И на мен ми купиха сандали с дървена подметка, тя беше нарязана на ленти, така че беше сравнително гъвкава, не като налъм. Храните изчезнаха от магазините. Беше въведена купонната система. Кюфтетата се правеха от някаква прахообразна смес, нещо като съвременната Витабела. Майка ги пържеше в къщи и ги вземахме с нас, когато ходехме на ресторант. По-точно казано - в някоя бирария. Там възрастните пиеха бира, а ние децата - лимонада или сайдер. Поръчвахме салати, вадехме псевдокюфтетата и пиршеството започваше.

Е, сигурно за тези, които са посещавали ресторант България или Юнион Клуб е имало истински кюфтета и шницели, но те бяха от друг гьол. Докато на богатите са им изпращали колети от чужбина, по време на войната баща ми изпращаше колети с храна, чрез Червения кръст, на двете си племенници в Париж, останали кръгли сирачета по време на окупацията. Да не говорим, че е имало и такива, които са мечтали за ерзац кюфтетата, които ядяхме ние.

Може да не сме си дояждали, може би сме били лишени от деликатеси, но никога не сме били гладни. Майка ми, танти Виктория, вуйна ми и съседката леля Зиба, ръка за ръка, правеха мармалади и сладка, конфитюри и речели, разни туршии, а дядо Марук беше майстор на лакердата, която се

приготовляваше от риба торук. Имаше я в Черно море. Ами може ли мастика без лакерда, а дядо ми преди да обядва и преди вечеря винаги пиеше по 50 гр. мастика.

Първата евакуация беше през 1942 год., веднага след една незначителна бомбардировка. Заминахме спокойно без паника. Дойде каруца от село Петърч, натоварихме багажа и заминахме.

Скоро след това, успокоени, че няма бомбардировки, се върнахме в София. На 14 ноември 1943 г. стана първата по-сериозна бомбардировка. Преди Нова година нещата се поуспокоиха.

Наближаваше Новата 1944 година. За празниците, по покана на леля ми, заминахме за Пловдив. Посрещнахме празниците весело, в семеен кръг, с хубаво хапване и пийване. Ние арменците много си падаме по хапването, то са долми, то са сарми, тас кебаби, пилафи, баклави и реванета, ашуре и таханови топки, истинска гастрономическа вакханалия.

Мина Новата година, мина и Коледа /арменската Коледа е на 6 януари/. Чувствахме се добре сред близките си, леля и майка ми си говореха за мода, коментираха нови модели. И двете бяха много талантиливи шивачки. Чичо и баща ми говореха за политика, слушаха новините, играеха табла или излизаша по чаршията. Често се връщаха с някое ново лакомство, намерено в малко магазинче в Капана.

Така минаха още няколко дни и дойде фаталният 10 януари. В този злочест за българската столица ден съюзническите самолети изсипаха тонове разрушителни и запалителни бомби над София. Бяхме излезли из чаршията, когато се върнахме привечер вече се знаеше за катастрофалното положение в София. Родителите ми решиха на следващата сутрин да тръгнем за София. Там бяха родителите на майка ми, вуйчо и вуйна и всичките ни близки.

Тръгнахме рано сутринта на 11 януари 1944 г. Във влака, пътуващ за София, нямаше почти никакви пътници. Никога обаче няма да забравя положението на влаковете, които идваха от към София.

Пътуването беше дълго и мъчително. Имаше много чакане по гарите, влаковете не можеха да се разминават, композициите стояха с часове една срещу друга. А хората, познати и непознати си говореха, ужас се четеше по лицата на бягащите от София. Грабнали най-необходимото, те се бяха хвърлили във влаковете, които бяха претъпкани до спукване. Хората пътуваха по покривите на вагоните, висяха буквално по стъпалата, с бохчи и денкове, с чанти и куфари, кой каквото беше намерил в суматоката. Съвсем непознати хора ни съветваха да се връщаме назад. Срещаша се и познати, всички ни казваха да не ходим в София, защото там било кошмар. Но ние продължавахме пътя си към столицата.

След 10-12 часово пътуване най-после бяхме в София. На гарата беше пълно с хора с обезумели от ужас лица, с деца и бебета, с колички и шейнички, чанти, денкове, торби и вързопи. С часове чакаха спасителните влакове, които щяха да ги отдалечат от ужасите на войната. Излязохме от гарата и тук картината коренно се промени. На гаровия площад бе пусто. Нямаше жив човек. Въздухът бе напоен с миризмата на дим и прах, снегът беше черен, все едно, че го нямаше. Наоколо беше пълна тъмнина. Ни светлина, ни звук. Нито трамваи, нито файтони, всичко беше изчезнало! Само димящи пожари и тъмнина. Пустош. Настръхнала зловеща тъма.

Вървахме бавно по бул. Хр. Ботев. Спуснахме се покрай градинката на Майчин дом, прекосихме бул. Сливница при Шарения мост, завихме наляво по ул. Кирил и Методи и се озовахме пред нашата къща. Целият този път сме изминали за не повече от 20 минути, които ни се сториха цяла вечност. Свитите ни сърца малко се поотпуснаха, когато видяхме, че къщата ни е непокътната. По прозорците никаква светлина, даже светлините на свещите щяха да са като прожектори в тази лепкава, непроницаема и злокобна тъмнина.

Баща ми отключи вратата. Влязохме вътре, запалиха свещ. В къщата нямаше абсолютно никой. Мъртвило. Оставихме багажа и тръгнахме да търсим къде са баба, дядо и другите. Само на 2 мин. от нас, на ъгъла на Бр. Миладинови и малката уличка Балкан, живееше семейството на чичо ми, по-малкият брат на татко. Тук започнаха тревогите. По незначайни съображения на това мънишко кръстовище, далеч от всякакви военни обекти, бяха хвърлени бомби на 4-те ъгъла, и всички къщи бяха разрушени. Тази, в която живееше чичо ми, до преди година стоеше така, както е била разрушена на 10 януари 1944 год.

Стоеше тази единствена останка от ужаса на 10 януари 1944 год., като свидетел за безумието на хората, като паметник на жестокостта. На отсрещната страна имаше една много хубава сива къща с голяма градина отпред. На 10 януари там имало годеж, когато пада бомбата под развалините загиват много млади хора.

Продължихме към ул. Драгоман /след 9 септ. 1944 г.- Г. Кирков, а сега Стефан Стамболов/. Тук на номер 6 живееха първи братовчеди на майка ми - двамата големи майстори готвачи. Тук бяха всички. Баба, дядо, вуйчо, вуйна и домакините. Единствената свещ на масата осветяваше тези напрегнати и изстрадали лица. Тази светлина им придаваше някаква нереален, митичен израз. По лицата им се четеше страхът от неизвестното, ужасът на очакването. А те бяха хора патили и препатили, преминали през ужасите на кланетата, през трудностите на заточенията и жертви на злочестата съдба на бежанците.

Така премина нощта. С настъпването на деня напрежението намаля. София осъмна в руини и пожари, навсякъде се виждаха развалини и пушечи от недозагасени пожари. Въздухът беше наситен с дим, прахояк и тревога.

Междувременно разбрахме, че през нощта на 10-ти януари срещу 11-ти София е претърпяла още една масирана бомбардировка от хиляди американски тежки бомбардировачи, които са изсипали хиляди тонове запалителни бомби над столицата на България ./Какви „герои“, неслучайно им издигнахме паметник в Града, който те унищожиха./

Дойде 9 септември 1944 г. Животът започна да се променя. Появиха се цивилни лица с червени ленти и шмайзери в ръце, появиха се червени петолъчки по реверите на саката. Изчезнаха бомбетата и дамските шапки . На мода излязаха каскетите и забрадките, беше станала „революция”.

Започна масовото пребоядисване на българската нация. Изведнъж софиянците промениха своя облик и навиците си. Размножиха се за броени дни. Станаха 4-5 пъти повече. Действаше магическата пръчка наречена „наш другар”. Стана гордост да произхождаш „от бедно работническо семейство”. Но кошмарът на войната беше изчезнал завинаги. Нашите деца и внуци са виждали войни и бомби само по екраните на кината и по телевизията. Те се родиха и живеят в мир. Но знаят ли цената?

Животът в нашата махала също се промени. Хора, незабележими като чубрицаджията и наемателя от партера на Пордим 1, станаха важни. Активисти на новата власт. Даже чичо ми, който беше аполитичен дотогава, препаса пистолета, влезе в комунистическата партия и стана първи активист в ОФ организацията. По цели нощи дежуреше из квартала с другарки, да дебнат „враговете” на народа.

На Нова година вадеше патлака и среляше за ужас на другите възрастни и за радост на децата. Баща ми гледаше около себе си и се мръщеше. Той беше антифашист по убеждение още много преди 1944 г. и за това беше изпратен на лагер в Трънска клисура заедно с по-малките си братя. Само най-големия беше оставен на спокойствие, като аполитичен.

Чубрицаджията от партера се качи в най-хубавия апартамент на еврейската кооперация, веднага след тяхното изселване в Израел. Както вече писах, игрите ни също се попромениха. Стражарите изчезнаха, „апашите” се издигнаха, а ние станахме маршали от непобедимата Червена армия.

Лека полека растяхме и интересите ни започнаха да се разминават. Вече учехме в различни училища, имахме нови приятели-съученици и в махалата се виждахме много по-рядко.

Частната търговия беше забранена, бакалницата на Евлоги изчезна. Кръчмите станаха Хоремази, бай Гошо вместо прясно и кисело мляко продаваше бонбони и марципани, а и той скоро спусна завинаги кепенците на млекарницата. Сладкарят Гъбенски навярно отиде да работи в кооперация „Христо Ников”.

Вече имахме гумени топки, забравихме парцалките на Чави. Но не бяхме онези безгрижни деца, гонещи от сутрин до вечер парцалената топка. Нямахме ги вече траперите и индианците да препускат по прериите на Аризона, да се катерят по скалите на Големия Каньон. Тарзан беше пенсиониран като представител на капитализма. А Джейн навярно беше станала многостаночничка в завод „Ернест Телман”.

По екраните се появиха съветски богатири, които пееха „Страна моя родная”, появиха се „Смели хора”, които се надбягваха с ”Кубанските казаци”. Мястото на Мики Маус зае по член 64 вълкът „Ну погоди”. Крачун и Малчо, заедно с Лаурел и Харди, поеха към архивите, а на тяхно място се появиха Никулин, Вицин и Моргунов. Културната революция беше в пълен ход.

Същото беше и в спорта, всенародният любимец ПФК „Левски” стана Динамо, АС23 и „Спортист” се обединиха и станаха ЦДНВ. Не пожалиха даже Славия, тя бе разбита на две - „Ударник” и „Строител”. Локомотив имаше и в СССР, така че не го прекръстиха, само в екипа им се появи заветният червен цвят.

Нашата улица е мястото, където сме се родили, където сме направили първите си крачки. Нашата махала беше нашата черква, нашето първо училище. Там се научихме да бъдем искрени и верни приятели, там се научихме да обичаме и уважаваме хората около нас. Там преживяхме първите трепети на юношеството, там се появиха първите ни ергенски пъпки. Правехме бели, чупехме прозорци с волета, карахме се, биехме се, но се обичахме и до сега ни свързват прекрасни човешки чувства.

Край масата на кафенето „на стълбичките” седяхме старци и бабички между 72 и 78 години. С деца и внуци, с бастуни и слухови апарати. Пихме кафе, ядохме баница и бяхме щастливи, че сме заедно. В очите ни грееха слънца, зад някои стъкла навярно влажността е била висока, както същата влага в момента ми пречи да виждам клавишите на клавиатурата. Каква е тази сила, от къде идва това дълбоко, топло и несломимо чувство на близост, на приятелство, на уважение и обич. Ние нямахме компютри и лаптопи, даже нямахме обикновени гумени топки за ритане. Интернетата и Нинтендото не се явяваха даже в мечтите ни. Родителите ни бяха обикновени хора, които се грижеха за семействата си. Не бяха нито професори, нито академици, сигурно е имало и такива, които трудно са писали и чели. Но бяха ХОРА и възпитаха у нас ЧОВЕШКОТО.

Навярно там е тайната. Но те не ни я разкриха и я отнесоха завинаги със себе си.